AYDEDE

No. 91 — 45
CUMARTESİ 9 Ekim 1948
Fiatı 15 Kuruş

Cumartesi ve Çarşamba günleri çıkar tam mânasile bitaraf siyasi boşsohbet gazete
İdarehane: Ankara Caddesi 98/2, TAN Basımevi
Başmuharriri: REFİK HALİD KARAY

Tesis Tarihi: 1922
Telgraf: Aydede — İstanbul
Telefon: 25100 — Posta Kutusu: 816

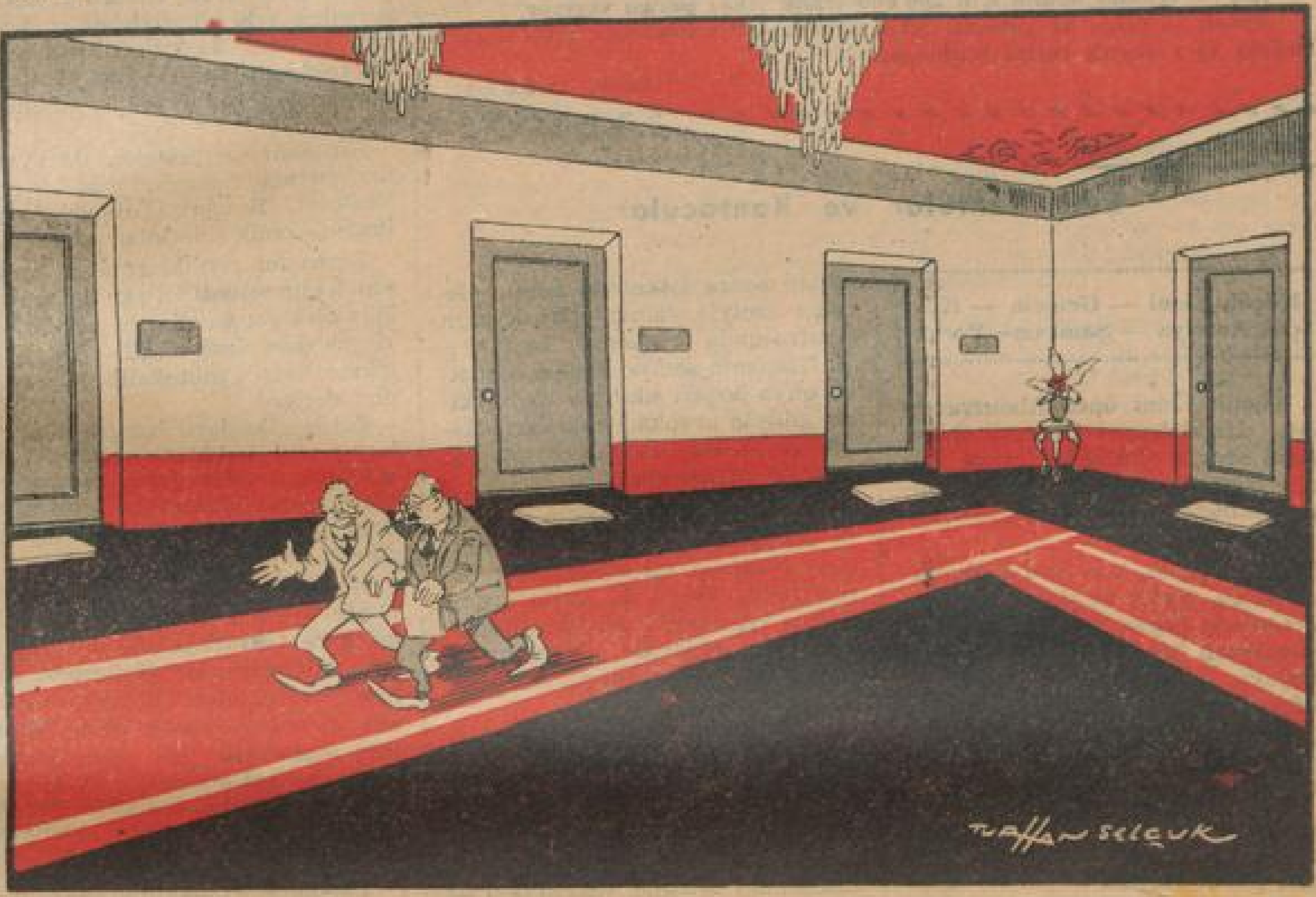

— Lüks vergisini niçin ihdas ediyorlar?
— Herhalde, hükûmetin lüks ihtiyaçlarını karşılayabilmek için !..

SUDA NAKIŞLAR

Gelemiyor, Olamıyor İşte!

Bu asırda Maliye memurundan Maliye Nâzırı veya Bakanı olur mu? Maliye memurluğu başka iştir, Maliyecilik başka. İstibdad devrinde ve bir tanesi müstesna Meşrutiyette Maliyenin başına getirilenler ekseriya merkez muhasebeciliğinden ve defterdarlıktan yetişen zevattı. Maamafih içlerinde zamanına göre Maliyeci sayılacak vukuflu adamlar da yok değildi.

Fakat bugünkü dünya eskisine kıyas edilemez. Artık bir hükûmet, Maliyesinin başına ancak Maliyeci getirmekle mükelleftir ; yâni yüksek Maliye ilmi tahsil etmiş, büyük Maliye işlerinde bulunup milletlerarası muamelelerde kemale ermiş bir insan...

Yine dünya kabineleri kurulurken en fazla ehemmiyet verilen makam, Maliyedir. Başbakanlar bu yeri dolduracak adamı pek güç bulurlar zaten. Öyleleri makam kabulünde çok defa nazlanırlar, kayıtlar ve şartlar ileri sürerler. "Baş üstüne, efendim, beni taltif buyurdunuz, duanız berekâtiyle inşallah muvaffak olurum" diyip teklifi hemen kabul etmezler.

Cumhuriyet devrimize bir göz atalım : Bugüne kadar Maliye Vekilliği, Bakanlığı yapmışlar arasın da tam mânasiyle Maliyeci azdır. En uzun ömürlü Maliye Vekilimiz de muhasebecilikten yetişme bir zattır. Bunlar belki Maliyenin kurdu, pek mükemmel Maliye memurlarıdır amma ô başka iş, Maliyeci olmak başka iş !

Bizde iyi bir Maliye siyaseti takip yahut ihdas edemememizin sebeplerinden biri de büyük Maliyecimiz olmaması, varsa öylesinin iş başına getirilmemesidir.

Bakanlıklardan söz açmışken şu noktaya da işaret etmek isterim :

Garb kabinelerinde ekseriyetle Maarif Nâzırlığına pek genç zevat getirilmez. Bu sözümde evvelki, dünkü ve bugünkü Eğitim Bakanlarına zerre kadar kinaye yoktur. Bir prensip meselesi olarak söylüyorum. O makama, şahsiyetini çoktan yapmış, çoktan olgunlaşmış simalar getirilmesinin sebebi Maarif Nâzırının aynı zamanda Üniversitelerin de başkanı olması ve bazı törenlerde pek muhterem, âlim, güzide profesörlere tekaddüm ederek muhitin yüksekliğine uygun şekilde konuşmak mevkiinde bulunmasıdır.

Faraza Fransa Maarif Nâzırlığında Doumer ve Herriot âyarından aşağı bir şahsın bulunduğu nâdirattandır. Maarif Nâzırı Maarif teşkilâtını idare etmez, irfan ve kültürünü temsil eyler.

Genç, henüz ilmi şahsiyeti gereği gibi belirmemiş bir Nâzırın vaziyeti, hele Üniversite ve buna mümasil irfan muhitlerinde ne olsa hoş kaçmaz. Bizzat kendisi bile bir acayiblik hisseder elbette !

Elbette ki Maliyenin başına Maliye memurundan ziyade Maliyeci ve Maarife, gençten ziyade iyice olgunu gelirse daha iyi olur. Amma gelemiyor, olamıyor, işte !

AYDEDE

Bu Güzel Şehre Yazık Olmuş

İzmirin imârını yapmak üzere çağırılan Fransız mimarı Le Corbusier diyor ki : "İstanbulu kırk sene evvel ziyaret etmiştim. O zamanki İstanbul ile şimdiki İstanbul arasındaki fark mimarî bakımdan maalesef şehrin aleyhinedir. Bu gün İstanbulu ışığını kaybetmiş bir yıldıza benzetmek çok yerinde olur." ve ilâve ediyor :

— Doğrusu İstanbula, bu güzel şehre yazık olmuş !

O büyük mimar neden dolayı İstanbulumuza acıyor? Bu, basit sebeplere - susuzluğuna, temiz tutulmamasına, yollarının bozukluğuna - dayanan âdî mânada bir aacıma değildir. La Corbusier çok esaslı noktadan keder duymaktadır : Türkler büyük mimarlar yetiştirmişlerdir. İslâm ve Şark mimarisi ise hâlâ beğenilen ve takdir edilen müstesna bir tarzdır. Sizin yeni mimarlarınız o müstesna tarzdan fikir, ilham ve uslûp alarak bina kuracaklarına modern mimariyi tercih etmişler. Vah vah !

Bunu diyor, işte. Ne haklı ! Bakınız şu Beyazıttaki taş ve çimento yığını, sevimsiz ve kaba yeni fakülte binasına ! Harbiyedeki Radyo evine ! Apartımanlara ! Talimhane ve Cihangir semtine ! Boğaz içinin modern yalı ve köşklerine ! Suadiyenin maskara villâlarına !

Süleyman Efendiye yazık olabilir, ehemmiyeti yok, fakat "Yazık oldu İstanbul şehrine!" diyorlar. O fena ! Fena olan bir cihet daha var : Kırk sene evvelki İstanbulun bu günkünden daha güzel, daha şahsiyetli sayılması. Mimarlar ! Yapmakta olduğunuz uslûpsuz bina plânlarından başınızı kaldırınız da söylenenlere azıcık kulak veriniz !

Başbakan Teminat Verdi !

Korkudan sapır sapır titresek yeridir : Sayın Başbakan teminat vermiş, ekmek fiatlarının yükselmiyeceğini söylemiş.

Bütün milletçe malûmdur ki, şeker fiatının da yükselmiyeceği hakkında teminat verilmişti, ve...

Korkudan sapır sapır titresek yeridir : Sayın Başbakan teminat verdi, ekmek fiatlarının yükselmiyeceğini söyledi !

Tahsisat Var mı, Acaba ?

Topkapı müzesinin yangından korunması isteniyorsa otomatik haber verme ve söndürme âletleriyle techizi lüzumu mütehassıslarca Millî Eğitim Bakanlığına tavsiye edilmiş. Şimdi tesisatın kurulması için Bakanlığın acele harekete geçmesi bekleniyormuş. Acaba bütçede tahsisat var mı? Mesele...

Ama 48 lüks otomobile devlet bütçesinde tahsisat ne çabuk ve ne kolay bulundu !

Zamane sevişmeleri

Kız — Babam benim için 200.000 frank cihaz parası veriyor.
Erkek — Bana bu yetmez; fakat arkadaşlarım arasında belki o kadarına razı olacak birini bulurum.

"Ecnebi karikatürü"

Unutulan Aynalı Dolap

Trenin hareketine beş dakika kala karı koca istasyona gelirler, adamcağızın elleri irili ufaklı çanta ve paketlerle dolu. Bayan birdenbire haykırır :

— Eyvah Ali, aynalı dolabı unuttuk !

— Şu halime baksana.. Şimdi şakanın sırası mı?

— Vallahi şaka değil, yâni içine tren biletlerimizi koymuştum da...

BENİ DİNLE

(2 Ekimde jubilesi yapılan 50 yıllık muhterem kalem erbabı arasında mevki alanlardan sabık Kozan mebusu Ali İlmi Bilgili, törende bulunamamıştı. Mazeretinden bahisle bize gönderdiği mektuba iki manzume ilâve etmek nezaketini gösteren üstadın bu eserlerinden birincisini büyük bir hâz ile neşreyliyoruz :)

Arkadaş boş yere lâfı uzatma
Oturup şikâyet etme beşerden
Varıp da kimseye nafile çatma
Her ne çekiyorsan hepsi kaderden

●

Böyle gelmiş böyle gider bu hayat
İster Halkçı geçin ister Demokrat
Dilersen bu yolda sen de at oynat
Dizgini sıkı tut kayma eğerden

●

Boş hayal peşinde koşan yorulur
Pirince giderken bulgurdan olur
Yağmurdan kaçarken kara tutulur
Dönmeğe bulamaz fırsat seferden

●

Uğraşıp üzülme hilkat değişmez
Herkes amacına zorla erişmez
Kahve fincanında yumurta pişmez
Reçel yapılır mı kara biberden

●

Elinden düşmesin kazmanın sapı
Dayanmaz yıkılır temelsiz yapı
Bir kere yanılıp yutarsan hapı
Bir daha kurtulmaz başın kederden

●

Bak neler gösterdi sana şu felek
Kavun yerine hep yedirdi kelek
Bundan sonra sana AYDEDE gerek
Onun her yazısı tatlı şekerden

Ali İlmi Bilgili

Bugünden, dünden

Eski Kantolar ve Kantocular

— 2 —

Küçük Eleni — Gemela — Küçük Amelya — Şamram—Peruz

Küçük Eleni önce Abdurrazzakın (Handehane-i Osmani) sinde, Abdi saraya alındıktan sonra Küçük İsmaille Şeyh Hakkının kumpanyasında tek başına kantoculuk ederdi.

Ablak yüzlü, kısa kısa kaşlı, akça pakça, bodur ve yusyuvarlaktı. Tepesinde beyaz tüyden sorguçla, kovalanan bir keklik gibi zıplaya zıplaya sahneye adımını atar, etekleri tutuşmuşçasına ha bire çırpınır, telâşından mosmor kesilir, söyledikleri hiç anlaşılmazdı.

Rumca güfteli (Pabuç) kantosunda, (gemici) dansında, oyun sonu düğün dernek yapılırken çalınan davul zurnalı köçek havasında da saniye saniye soluk alma yok; boyuna hop hop hoplama...
Garibi nerisi, kulisdeyken,

— Halsizlikten ölüyorum; parmağımı kıpırdatacak halim yok, dokunsalar düşeceğim ! diye ah, of edermiş...

Tatavlalı Fotini yıllarca Suriye şehirlerinde dolaşmış, dilber çağlarını oralarda geçirmiş, sıskalaştıktan sonra İstanbula dönüp Gemela ismiyle yalnız Mınakyanın tiyatrosunda oynamağa başlamıştı. Haspanın sesi ne derece berbatsa, güya boğazı sıkılıyor da haykırır gibiyse arapkâri rakısları, alafranga (Maçiç) leri, (Kekvok) ları o kadar mükemmel.

Drama komedyaya sokulmaz, zira iki lâkırdıyı bir araya getiremez, hizmetçi kız rolünü bile beceremezdi. Onun da gönlü orkestranın viyolonisti, Mandil adındaki yahudi gencinde. Mahdum ve damat beylerden vurgunları dersen, sayısız.

Küçük Amelya, tatarımsı, göz kapakları şişçe, bermutad şişman, bastıbacak, yumuk yumuk; gayet çetrefil, çeçepeçe dilli, Çince konuşuyor gibiydi. Uzun boyunlu ve bacaklı, leylek kılıklı, pandomimacılıktan yetişme, tulûatçılığı da yaman kocası Todori ile (Çifte kanburlar) düettosuna çıkınca seyret kahkahadan katılanları.

Şamram mahut Peruzun galiba teyzesinin kızı, tiyatrocu Şevkinin de karısıydı. Şanoda dürüst konuşur, ders dikte ettirir gibi kelimelerin hakkını verir; gözlerini kırpıştıra kırpıştıra (Küçücükten bir yar sevdim şiveli, cilveli) yi kekelemeden öyle bir söylerdi ki (Kırk küp kırkının da kulpu kırık küp) dil tekerelmesini de hiç yanılmadan başaracağına yemin edebilirsin.

Güftekâr ve bestekâr da (Yandan yırtmaç fistanlar) gibi bir çok kantolar, (Bozacı), (Turşucu) kabilinden komik düettolar onundur.

Peruz bu saydıklarımdan hepsinin kadinnesiydi. Biraz da mübalâğa olsa gerek, (Yarım asırdanberi şanodan eksik değil. Aktrisler içinde nefsi mütekellim vahdedir) derlerdi.

Çatıkça kaşları, baygın gözleri, beyaz teni, balık eti vücudiyle tazeliğinde ortalığı yakıp kavurmuş. Bizim çocukluğumuzda kartlaşmış, dubalaşmıştı. Kel Hasan Heybeli Adaya benzetirdi.

Herkesten sonra sıra ona gelir; perde açılıp muzika havayı sekiz on kere tekrarlıya dursun, kodaman görünmez de görünmez. Nihayet, mürüveten çıkıyormuş gibi naz ve eda ile aheste beste buyurur; muhakkak bir sebep bulup ya çalgıcılara öfkelenir, ya da perdeciye çemkirir; ardından deruni deruni (Kalbi viranım yanıyor) tarzında ağır bir kantoya girişirdi.

Vücudünün okkalılığından, Kemanın sololarında durduğu yerde sayar; hafif hafif göğüs titrete titrete, gerdan kıra kıra, mihveri etrafında yavaş yavaş dönerdi.

Oyunda evin kızı, komedi dramlarda şatonun matmazeli hep o; taş çatlasa anneliği, kaynanalığı kabul etmez. Dağ gibi gövdesine rağmen, hususî hayatında gam kuvusu imiş. Daima eski günlerini hatırlar, vefa görmediğinden, kadrinin bilinmediğinden tutturup melûl melûl ağlarmış...

Sermed Muhtar ALUS

AKLIMDA KALANLAR

Şoförlere Ceza

28 Eylûl Salı — Son Postada okudum Afrikay-ı Cenubideki (Le cape) bir memlekette bir kanun yapılmış; sarhoş şoförlere kuvvetli bir ceza tatbiki usûl ittihaz edilmiştir. 10,000 İngiliz lirasına kadar nakdi ve 10 sene hapis cezası!!

Tedai bu ya ! Aklıma şu geldi. Sarhoş ve zehirli mükeyyifat ile demgüzar bizdeki bazı şoförler üzerinde bir tetkikat yapılsa acaba müsadere edilmiyecek ve parası alınmıyacak ve on sene hapis edilmiyecek kaç kişi elenebilir?

Şoförler Cemiyetinin de müşteki olduğu (haric-i ez akıl ve mantık) bir sürü şoför taslağı haylaz çoluk çocuktan; ümit ediyorum ki; şehrimizi; belediyemiz kurtarmıyacaksa bile bu gibilere karşı icap eden boykota olsun mani olacak değil a.

Bari bunu yapalım ve kendimizi siyanet için herhalde bunu yapalım gibi birşeyler düşündüm !!

S.M.S.

HOŞ SÖZLER

Fransız mizahçısı Jules Renard'dan :

Bütün yaşlı meşe ağaçları tarihîdir; fakat hepsi de bununla övünmeğe kalkışamaz ★ Hayatı pek kısa bulmamak için sıkıntıdan patlamağı bilmelidir ★ Bazı yalancılarda yalan söylemek öyle bir ihtiyaçtır ki kendilerine acırız ve yalan söylemelerine yardım ederiz ★ En kusursuz kitabı ben yazacağım... elimden gelse ! ★ Kitap mı? Ilk elli sayfayı okumak, geri kalanları da kesmek yetişir ★ Zambak geceleyin de beyazdır ★ Kim olursak olalım, ölümümüz yüzünden işi yoluna girecek biri muhakkak vardır ★ Örümcek için tek hakikat, sinektir ★ Allah kuş yavrularının yemini gönderirmiş... sonra kışın açlıktan öldürmek için ! ★ İnsanları birbirlerine yaklaştırmağa çalıştım... daha yakından boğuşabilsinler diye ★ Doğduğum kasabada dikilecek olan heykelimi şimdiden görüyorum ve altındaki yazıyı şöyle okuyorum : Jules Renard'a, umurlarında bile olmıyan hemşerileri tarafından ★ Yazık ki her müşkülümün Allah yardımiyle hallolunacağını aklıma bir türlü kabul ettiremiyorum ★ İyilik yapmak kolaydır... bu iyiliği yaptıktan sonra pişman olmamak zordur ★ Bir sokak süpürücüsü, bir konak arabacısiyle konuştuğu zaman gurur duyar ★ Hiç sevmediğim biri varsa o da şu adamdır... hiç çekemediğim için olsa gerek !

Hayattaki gibi

"Cartoon" dan

Minelbab İlelmihrab

Yazan: Refik Halid KARAY

Refet Paşanın teminatı — Hükûmetin şüphesi — Refet Paşa mukavemet tavsiyesine riayet etmiyeceğe benziyor — Konya 12 nci Kolordu kumandanı — Muhaberata konan sansör — Uluborluda aranan çantalar

Bu izahatta, görülüyordu ki Refet Paşa (O zaman Refet beydi) Heyet-i Vükelâyı bir gizli teşkilât-ı askeriyenin mevcudiyetine hüküm verdirmekten çekiniyor ve bu hususta Erzurumla rabıtası olmadığı hakkında teminat vermeği lüzumlu görüyordu. Hattâ, Mustafa Kemal Paşanın tamiminde kullandığı şedit lisanı ve bu hareketi tenkit edişi de, belki, şüpheleri izale içindi. Yahut da, kimbilir, mümkündür ki izahname samimî ve hakikaten tamamen uygundu. Fakat bu şıkkı hükûmet-i merkeziye kabul etmemiş, samimiyete kail olmamıştı ki verdiği cevapta şüphe göstermekten geri kalmıyordu:

●

İhraç haber alınır alınmaz buraca da derhal İngiliz mümessillerine müracaat edilip gelen kuvvetlerin asayişi temin değil, bilâkis ihlâl edeceği ve bu sebeple ihraçtan katiyen sarfı nazar edilmesi talep olundu. Bize de size verilen cevabı verdiler. Meselenin hüsnü suretle halledilmiş olması pek müşküldür. İdare-i örfiye meselesini yarın Heyet-i Vükelâya arzederek neticesini size bildiririm. Fakat her halde kaide-i esasiye olarak şunu kabul etmek lâzımdır ki İngilizlere Samsunda mukavemet son derece muzırdır. Bunu katiyen yapmamak lâzımdır. Mustafa Kemal Paşaya eğer Mümkün ise evvelki telgrafımın müeddaasını tebliğ edreek avdetini tavsiye etmenizi rica ederim. İhtimal kendi meselesinin İstanbulda aldığı şekle ve... (noksandır) onun avdeti memleketin refahiyet-i haliye ve müstakbelesi için elzemdir. (noksandır) istimal etmenizi tekrar rica eder ve gözlerinizden öperim. Bana söyliyecek sözünüz varsa, olursa telgrafla çağırırsınız.

Ferit

●

İşte Erzurumdaki vaziyet henüz halledilmeden Samsunda "kimseye danışmadan bir karar-ı seri" ittihazına kabiliyetli bir kodaman daha vücut bulmuştu. Filvaki Refet Paşanın harekâtı tamamen şayan-ı takdir ve tasvip ise de tarz-ı beyanında sezilen gizli şiddet ve adem-i mukavemet tavsiyesine riayet etmiyeceğini pek âşikâr gösteriyor, zaten padişah bunu alenen beyandan geri kalmıyordu.

Vaziyet bir türlü tavazzuh edemiyordu.

●

Samsun işi de pamuk ipliğine bağlanmıştı ki ilâveten bir de Konya hareketi zuhur etti. Bu sefer hükûmetin karşısına On İkinci Kolordu kumandanı çıkıyordu.

●

18

Konyada hükûmet-i askeriye muhaberata nasıl sansör vazetti?

Üçüncü Ordu müfettişi hükûmetin telgrafhanelere verdiği emire itaat edilmemesini ve edenleri divan-ı harbe vereceğini ve bu emrin caniyane bir teşebbüsten ibaret olduğunu Anadoluya tamim etmişti, Üçüncü Kolordu kumandanı da Samsuna çıkan İngiliz müfreze-i askeriyesine karşı, merkezden sormağa lüzum görmeden, mukavemet hazırlığında bulunmuş ve bunu selâhiyeti cümlesinden addeylemişti. 11 Temmuz 1335 tarihinde yeni bir hâdiseye muttali olduk: Konyada bulunan On ikinci Kolordu kumandanlığı merkezden istizaha, hattâ merkeze ihbara bile hacet görmeyerek muhaberata sansör vazetmişti. Bu baptaki telgrafı okuyalım:

Konya Posta ve Telgraf Müdüriyetinden Müdüriyet-i Umumiyeye mevrud 35 kalem-i mahsus numara ve 10 Temmuz 335 tarihli şifre telgrafname suretidir:

Bazı esbaba binaen Konya Posta ve telgrafhanesinden geçecek muhaberatın sansör edilmesi için yüzbaşı Ali Riza ve mülâzım Şevki Efendilerin tayin kılındıkları ve mumaileyhimadan her biri her yevm muayyen zamanlarda posta ve telgrafhaneye uğrayarak mektup ve telgrafları sansör ettikten sonra keşidesine müsaade edecekleri ve bu hususta tarafınıza tebliği On ikinci Kolordu kumandanlığından varid olan tezkere üzerine vilâyetten bildiriliyor. Bu bapta olunacak muamele müste'zendir.

İhsan

Öyle tahmin ediyorum ki bugün aynı mevkide - maazallah - bulunsaydım da böyle bir vaka karşısında kalsaydım yapacağım muamele Dahiliye Nezaretine vukuu hali mübeyyin bir kaç kelime yazıp baş müdüre de "Nezarete bildirdim, alacağım cevaba intizaren idare-i maslahat edilmesi..." mealinde bir telgraf çekmek ve sair gündelik işlerle iştigale devamdan ibaret kalırdı. Fakat, o esnada, ben, hâlâ hükûmeti ikaz ve vazifesini ifaya teşvik gibi cidden hatırnâk ve çıkmaz bir yol tutmuştum. Müdahaleler kanımı başıma hücum ettiriyor, sinirlerimi geriyor, izzet-i nefsime dokunuyordu.

İlle bu, On ikinci Kolordu kumandanının hareketi cidden tahammülfersa idi; umur-u devlete sarahaten müdahale ediyor, merkezi hiçe sayıyor, vali ile istişareye bile yanaşmadıktan başka Harbiye nezaretini dahi haberdar etmek lüzumunu görmüyordu.

Demek ki artık Anadoluda yer yer buyruklar zuhur etmiş ve parça parça müstakil hükûmetler neşvünema bulmuştu; her kumandan dilediği tarzda mıntakasını idareye başlamış, meselâ birisi mukavemet-i askeriye emrini verirken, bir diğeri de muhaberata sansör vaz'ı gibi en son başvurulması lâzımgelen en güç ve en arızalı bir tedbire, âni bir kararla, kendiliğinden müracaat edivermişti. Kimbilir yarın daha neler öğrenecek, nerelerden ne gibi hâdiselerin zuhuruna muttali olacaktık!

Telgraf memurlarının vaziyeti ise bütün bu kargaşalık içinde ne olacaktı?

Asıl garibi Konyada vali bulunan esbak Dahiliye nazırı Cemal Bey, Kolordunun selâhiyeti haricinde verdiği bu emri, güya pek tabiî bir muamele imiş gibi, sadece baş müdüriyete bildirmiş, keyfine bakmıştı. Acaba farkında mı olmamıştı? Yoksa devre çıktığı bir zamanda vekili mi yazmıştı? Bu ne tezebzüp, ne perişanlık, ne aciz ve meskenetti! Dahiliye ile Harbiye nezaretlerine şu yekmeâl tezkereyi yazdırmaktan ve bir suretini de Sadarete takdimden nefsimi menedemedim:

Dahiliye ve Harbiye nezaretlerine yazılan 126 ve 127 numara ve 12 Temmuz 335 tarihli tezkere suretidir

Mahrem ve fevkalâde mühim ve müstaceldir.

●

İkinci (On ikinci olacak) Kolordu Kumandanlığından aldığı bir tezkereye atfen Konya Posta ve Telgraf baş müdüriyetinden keşide edilen şifrenin bir sureti takdim kılındı. Mütaleasından malûm-u devletleri olacağı veçhile hükûmetçe tekarrür etmiş bir lüzum-u idarî ve siyasiye müstenit olmaksızın Anadoluda icray-ı hükmeden bir hükûmet-i askeriye tarafından Konya merkezinden geçecek muhaberata sansör vaz'ına teşebbüs edilmiştir. Posta ve telgraf memurları bir taraftan, müdüriyet-i umumiyeye merbut olduklarından hükûmet-i seniyenin evamir ve tebligatına inkiyat mecburiyetinde bulunmakla beraber, diğer cihetten hükûmeti tanımıyan başka bir kuvvetin taht-ı nüfuz ve tesirinde kaldıklarından hattı hareketlerini şaşırmışlardır. Bu bapla olacak muamelenin istizanına dair varid olan telgraflar büyük bir dosya teşkil edecek dereceye vardı. Her iki cihetten de cebir ve tehdide maruz olan memurlarımız mütenakıs emirlerin tesirinden kurtulmadıkça müdüriyet-i umumiyece muhaberatın suret-i salime ve muntazamada temini tekeffül edilemez. Devam etmekte olan bu tezebzübe bir nihayet verilmesini ve Konya merkezine vaz olunacağı bildirilen sansörün diğer merakize teşmili ve bu suretle muhaberat-ı umumiyenin hükûmet içinde bir hükûmet tarafından murakabeye tâbi tutulması takdirinde hattı hareketimizin ne olacağının bir an evvel tesbitini istirham eylerim. Sureti merbut telgrafnameden keyfiyetin tarafıma tebliği de salifülzikr kumandanlıktan bildirilmekte olduğu anlaşılıyor. Bu tebligatın hangi makamdan ve ne gibi bir selâhiyetle icra edilmekte bulunduğu da ayrıca teemmüle şayan olduğundan keyfiyetin ehemmiyet-i lâyıkasiyle derpiş buyurularak icabının emir ve inbası babında.

(Devamı var)

Uyuyan güzellik

"Lilliput" dan

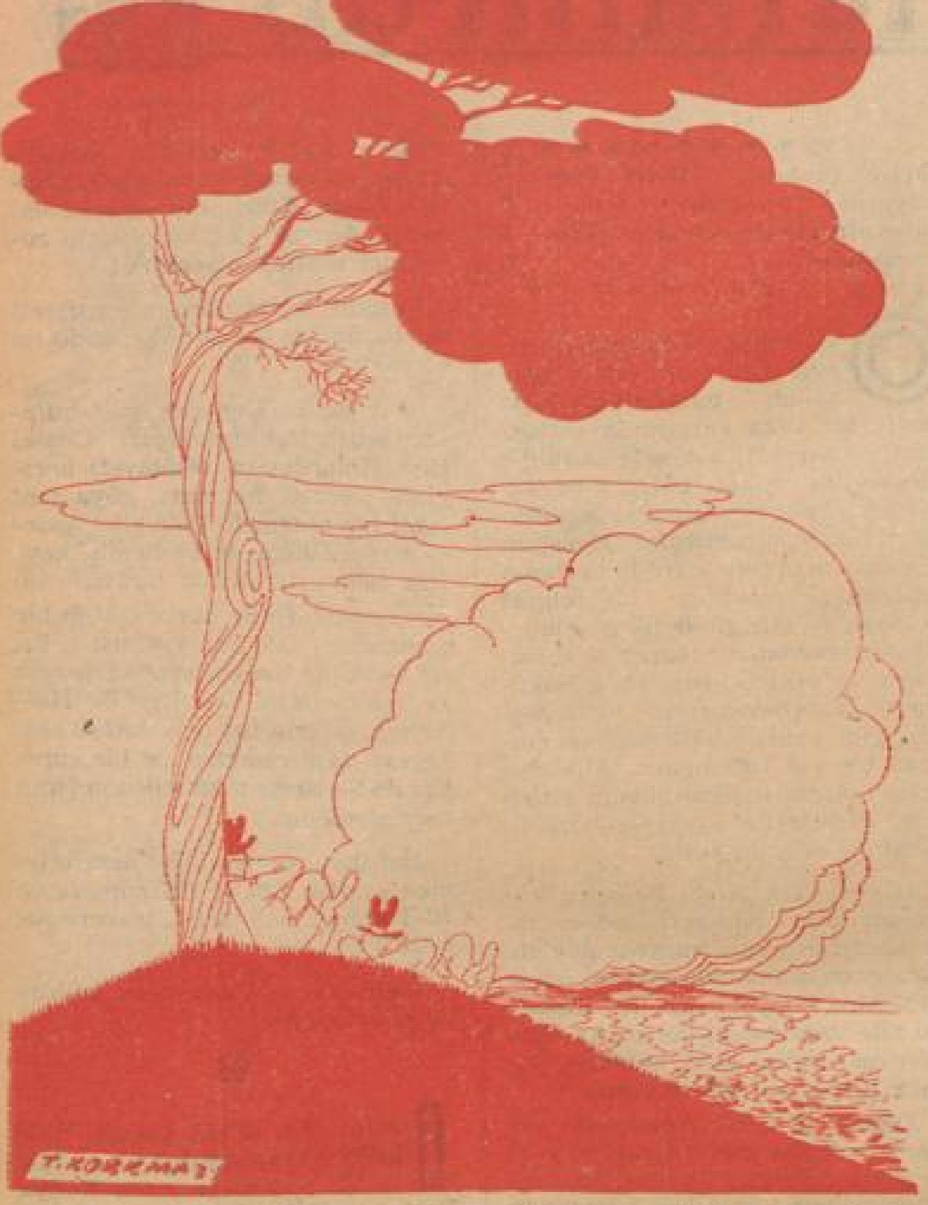

— Bir adam ağaç kestiği için mahkemeye verilmiş. Bu o kadar mühim mi?

— Tabii; böyle yapmasa ricalimiz devirecek çam bulabilir mi?

ŞARKI

Yaran sana âşık, sana meftun, sana düşkün
Matem sarıyor meclisi sen gelmediğin gün...
Yar sevgisi her sevgi ve her duygudan üstün...
Matem sarıyor meclisi sen gelmediğin gün...

★

Bir hâdise sensiz edemez meclisi tehyiç;
Sensiz kurulan meclise meclis mi denir hiç?
Gel eyle şu içten gelen arzumuzu terviç
Matem sarıyor meclisi sen gelmediğin gün...

Necdet Atılgan

HAYAT PAHALILIĞI

— Et, yağ, yumurta hepsi ateş pahasına, çoktandır eve hiç bir şey alamıyorum.

— Evet, yaşamak çok güçleşti, haklısın.

— Haydi öyleyse, gidip birer kadeh atalım.

Kapıları Kapamak İçin Yeni Kontrol Metodu İster

Millet Partisine geçmiş milletvekilleri Meclis açılınca bir takrir verecekler ve yeni yapılmakta bulunan Meclis binası inşaatında vazife almış olanların servetlerinin soruşturulmasını ve mal beyanına tâbi tutulmalarını istiyeceklermiş.

Takririn hazırlanması ve ortada birtakım rivayetler dönmesi muhakkak surette bir yolsuzluk olduğuna delâlet etmez. İnşaat işine giren veya nezaret eden herkesi suizan altında bulundurmak da doğru değildir. Lâkin baraj vesaire gibi günün dedikodusu ve mahkemeler mevzuu olan işler en tabii duygumuz sayılan "hüsnü zan" nı da epeyce sarsmaktadır.

Mesele şudur ki büyük ve küçük bütün devlet inşaatının nasıl bir sistem dahilinde kontrol edildiğini bilmiyoruz. Bu sistem acaba başka memleketlerde kabul edilmiş son kontrol sistemine uygun mudur? Yoksa hâlâ iptidai şekilde midir? Bizim işittiğimize göre dünya şimdi inşaatta çok emniyetli esaslar dahilinde kontrolü temin ve suiistimalleri menedecek metodlar kullanmaktadır.

Bizimki galiba ve hâlâ eski şeklini muhafaza ediyor. Asıl dâva, inşaatın ihale ve nezaret işlerini büsbütün modern şekle sokmaktır.

Yine de belki bal tutan parmak yalar amma beş parmağını birden değil! Parmak yalamakla deve etmenin arasındaki fark büyüktür; bazan milyonlar farkettirir. Muhakkak ki sistem eskidir.

Mesele Meclise akseder, Meclisin ekseriyeti bu işi benimserse devlet inşaatı usullerini modern metod ve hesablarla sağlam kazığa bağlayarak suiistimal ve dedikodu kapılarını kapamalıdır.

Bıkıldı şu inşaat işleri suiistimal davalarından, hele söylentilerinden!

Bir dokun...

Sabırlı Olunuz, Bay Umum Müdür !

Uzun yıllar deryalar ortasında amansız fırtınalara, köpüklü dalgalara, köhne teknelere, yosunlu dubalara hüküm salarak ömür geçirdikten sonra günün birinde sahil-i selâmete baştan kara edip bir eliyle Tekel sandalyesine tutunurken öbür elinden de gemi halatlarını bırakmıyan sabık Denizyolları, lâhik Tekel umum müdürü ve yine Denizyolları umum müdür vekili Sayın B. Yusuf Ziya Erzin, yeni makamında gazeteci arkadaşlarla yaptığı ilk görüşmede, iki karpuzu bir koltuğa sığdırabilmek muvaffakiyetinin verdiği 'geniş yetki ile konuşarak demiş ki :

— "Sigaralarımızın kalitelerinin bozuk olduğu söyleniyor. Bu iddia doğru değildir. Sigaralarımızın kaliteleri iyidir."

Tekzip gayretinde bu ne tehalük, bu ne iştiyak, bu ne istical, a devletlim? Gerçi deniz işlerinin başında uzun yıllar boyunca derya cömertliğiyle etrafa saçtığınız tekzip, tavzih serpintilerini henüz unutmadık. O işlere ancak Kaptan Paşa karışabileceği için yalanlamalarınızı, açıklamalarınızı sükût ile karşılamayı maslahata uygun buluyorduk. Fakat şimdi karadasınız, sayın bayım ! Denizde kaptan oluncaya kadar nice yıllar ömür tükettiğinizi unutmayınız; karada aslan kesilmek için bu işlerin içinde haylıca didinmek, yıpranmak lâzım geldiğini hatırdan çıkarmayınız. Her ne kadar denizde gemi yüzdüren kaptan olursa da, karadaki gemileri yel üfürüp su götüremez, onları yürütmek zor iştir.

Siz de takdir edersiniz ki tekzipler, uzun tecrübelerin mahsulü esaslı bilgiye istinat etmedikçe hükümsüzdür. Daha papucunuzun üzerindeki deniz kumları dökülmeden sigara mevzuunda tecrübeli bir mütehassıs selâhiyetiyle ve tekziplerle lâfa başlamanıza Pes, doğrusu !

Denizde gemilerin düdüğünü kaptanlar öttürür ama karada ancak arabaya binenlerin düdüğü öter. Kalitesi bozuk sigaraları içenler bizleriz, müsaade buyurunuz da onların üzerinde biz lâf edelim; parayı biz veriyoruz, bırakın da düdüğü biz çalalım, Bay Umum Müdür ! Biraz sabırlı olunuz, henüz bir ayağınız denizden çıkmamışken bir müddet bizim düdüklerimize kulak veriniz; hoşunuza gitmese bile hoş görmeğe çalışınız, alışınız, böylelikle sizin de borunuzun öteceği zamanı bekleyiniz.

Yeni makam sandalyesine oturur oturmaz eski alışkanlıkla kendinizi yine tekzip gayretine kaptırarak doğru olmadığını söylediğiniz iddialar maalesef doğrudur, bu işte siz yanılıyorsunuz, Bay Erzin! Ötedenberi tekrarladığımız iddialarımızda bu gün de ısrar ediyoruz; sigaralarımızın kalitesi bozuktur, tütünleri küflüdür, kâğıtlar yırtıktır, sigaralar içilemiyecek kadar kötüdür.

Umardık ki yeni makamınıza oturunca bir yenilik göstereceksiniz, şikâyetlerimizi - sûretâ dahi olsa - alâka ile dinliyeceksiniz, kötülüklerin ıslâhı yolunda hiç değilse oyalayıcı vaitlerle gönlümüzü alacaksınız.

Bu halk kanaatkârdır, gani gönüllüdür, sabırlıdır; tatlı vaitlere inanmasa da inanmış gibi görünür, susar, tevekkül ile bekler. Fakat açık hakikatlerin kuru lâf-la tekzibine asla tahammülümüz yoktur.

İyi biliniz ki, siz bizim haklı dileklerimize alâka göstermezseniz biz de sizin tekziplerinize kulak asmayız, Bay Umum Müdür !

Cemal REFİK

›››› KIRRINI dedik...

Tütün Zevki Bozu

Mısırda çıkan bir mecmua şark zevk
yapılmış sigaralar yerine Amerika tütünü
tikçe revaç bulmasından şikâyet ediyor.
Bir zamanlar pek makbul olan Mısır
herkes, tadı tütünden başka her şeye ben
dadanmış. O kadar ki yerli Mısır sigarala
nisi veriliyormuş. Lâkin yine de halk A
koşuyormuş.
Zaten bizde de paralı sınıf (aktında)
övünmüyor mu? Baş ikram ve başka h
dan vermek, verirken ve paketi açarke
değil mi?
Memlekette bir şebeke ve bir teşkilat
rikan sigarası temin etmektedir. Nerede
perverliğe mugayir hareket suçuyla ceza
rız. Kaz gelen yerden tavuk esirgenmez
hususta ! Hoş, gelen kaz mıdır, giden ta
neceğiz.
Belki de bir bakacağız : Kaz vermiş,
Her ne ise, mevzua gelelim : Virjinia
bizi derin derin düşündürmelidir. Büyük
tütünü moda devam ederse ... edeceğ
karşısında.
Almanlar Amerikan tütününe alıştı,
rikan ordusu bu zevki yerleştirmiş. Artı
Amerika nüfuz ettiği için tütünü de yayı
Bu tütünün bizim bildiğimiz Şark tüt
kası yoktur. Belki bir noktadan var : İki
nia" nınki yarı nargile artığı, yarı kokot
duman ! Tadı da damağa yayılmış ağzın
çeşnisi katıyor. Doldurulmağa hazırlanan
turulmuş ilâçlı pamuğun tasfiye edilmiş
Hem serinletici, hem yakıcı, biraz
bir tesirde genizde uzun müddet kalıyor
Maamafih zahmetsizce, masrafsızca b
lerse ben de içiyorum, hoşlanıyorum da
yemeklerden sonra bir tanesinden.
Yoksa sabah kahvesiyle ve durup du
bile çekmeğe gönül rızasiyle katlanamıy
ama dünya sigaracılığı hep o yola gidiyo
Tahminim şudur ki bizim tütünlerimi
hafif çeşnide ve pek ince güzellikte siga
öbürlerine, sert, haşin, zevksizce dokun
mahrum olan haşin Amerika tütüne bıra
Şark tütünü galiba eski zamanın Şa
nezakette Şarklıyı andıran Avrupalı ru
luyordu.
Şimdi karakterlerimiz, dekorlar, ter
kan tipi sigara yeni hayat tarzına şüphe
Ve bundan dolayıdır ki maalesef T
tutacak, cihanı kaplıyacaktır.
İyi ki Amerika, tütün diye daha kötü
bayıla bayıla içerdi bu mukallid ve kuv

BU HAFTA

İPEK

Sinemasında

Büyük bir Türkçe film :

CANAVAR TOHUMU

Baş rollerde :

TURHAN BEY
CATERINE HEPBURN
AKİM TAMİROF

KIRPININ dedikleri

...in Zevki Bozuluyor mu ?

bir mecmua şark zevkine uygun, şark tütününden
yerine Amerika tütününden yapılan sigaraların git-
asından şikâyet ediyor.
pek makbul olan Mısır sigaralarına rağbet azalmış;
nden başka her şeye benziyen Amerikan sigaralarına
r ki yerli Mısır sigaralarını da şimdi Amerikan çeş-
Lâkin yine de halk Amerika markalıların peşinde

e paralı sınıf aktandır. Amerikan sigarası içmekle
Baş ikram ve başlan hareket misafirine o sigaralar-
rken ve paketi açarken mağrur bir eda takınmak

r şebeke ve bir teşkilât var ki bunlara boyuna Ame-
nin etmektedir. Nereden? Fazla eşmiyelim. Misafir-
ir hareket suçuyla cezalandırılmayız ama ayıplanı-
rden tavuk eergenmez fehvasınca pek nazikleştik o
en kaz mıdır, giden tavuk mu bunu sonradan öğre-

akacağız - Kaz vermiş, tavuk almışız.
evzua gelelim. Virjinia tütünlerin dünyayı sarması
üşündürmelidir. Büyük bir ihraç malımız olan Türk
am ederse - k edeceğe benziyor - azim bir tehlike

erikan tütününe alıştı, diyorlar. Mısırlılara da Ame-
zevki yerleştirmiş. Artık dünyanın yarıdan fazlasına
tığı için tütünü de yayılacaktır.
zim bildiğimiz Şark tütünüyle hemen hemen hiç alâ-
bir noktadan var; İkisi de dumandır. Lâkin "Virji-
rgile artığı, yarı kokot pudrası kokusundan acaip bir
amağa yayılmış ağzımızın içine hafif tertip bir ecza
oldurulmağa hazırlanan çürük diş kovuğuna sokuş-
muğun tasfiye edilmesi...
, hem yakıcı, biraz fışkı, biraz meyankökü, tuhaf
de uzun müddet kalıyor.
meksizce, masrafsızca bulursam, daha doğrusu verir-
orum, hoşlanıyorum da ha! Fakat ancak içki arası ve
a bir tanesinden
kahvesiyle ve durup dururken bu sigaradan bir nefes
ül rizasiyle katlanamıyacağım muhakkak. Muhakkak
acılığı hep o yola gidiyor.
ur ki bizim tütünlerimizle yapılmış nazenin rayihalı,
pek ince güzellikte sigaralar çok geçmiyecek, yerini
haşin, zevksizce dokunaklı, hafiflikten, haavilikten
şin Amerika tütüne bırakacak.
galiba eski zamanın Şark dekoruna, karakterine ve
ı andıran Avrupalı ruhuna uygundu da rağbet bu-

erlerimiz, dekorlar, terbiye, çok şey değişti. Ameri-
eni hayat tarzına şüphesiz daha uyuyor.
olayıdır ki maalesef Türk tütünü aleyhine piyasayı
aplıyacaktır.
a, tütün diye daha kötü bir nesne içmiyor. Bunu da
di bu mukallid ve kuvvete muti' dünya!

KİRPİ

Onu da Açıklarlar Elbette !

Büyük Millet Meclisi için yeniden yapılmakta olan Sarayın 60 küsur milyon liraya mal olacağını yıllardanberi işitir, durur ve her vesile ile bu mevzua ilişiriz.

Tuhafı şudur ki bugüne kadar resmi hiçbir makam ve zat bize hesabını doğrusunu vermedi; o koca rakam yıllardır ağızlarda döndü, her tarafta akisler yapmakta devam etti.

Şimdi Meclis Başkanlığı tebliğinden öğreniyoruz: Binaya nihayet, topu topu, sadece 40 milyon lira sarfolunacakmış.

40 ile 60 arasındaki fark 20 milyondur, lâf değil. Fakat 40 milyonla bitecek olan yalnız kuru binadır, sanıyoruz.

Ya tefrişat ve tezyinatı? Tebliğde bu cihetten bahis yok. Bir gün onu da açıklarlar, elbette!

Mukayeseli Müthiş Rakkamlar

New-York'tan bildirildiğine göre vaktiyle meşhur bir haydut tarafından yere gömülen 100 milyon altınlık bir hazine Missouri eyaletinde meydana çıkarılmıştır.

Allah şu Amerikanın şansını bir açtı ama pir açtı. 100 milyon altın bizim paramızla 4 milyar lira! Yani bol boluna 4 yıllık bütçemiz!

Dahası var: Ford müessesesinin bir senelik bütçesi bizim 1948 bütçemizin 3 buçuk misli imiş ve yine bu müesseseye ait hususi yollar, telgraf ve telefon hatları da memleketimizdekilerden bir hayli uzunmuş.

Başında şu Amerika ile dünyanın hali ne olacak?

— Gördün mü, demedim mi ben sana? Herifin dişleri takma değilmiş işte!

Muasır Milletler Ve Vergiler...

Son tetkik gezisini, kısmi seçimlerin bir propaganda seyahati haline getiren Başbakan Hasan Saka, Sivasta mühim bir konuşma yaptı ve dedi ki:

— Muasır milletlere ulaşmak için vergiler artmalıdır.

Bir kere: "Muasır milletler" dediğimiz zaman, mutlaka kastettiğimiz milletlerin ismini zikretmek lâzım gelir. Bu günkü dünya yüzünde istikrar halinde hangi millet var ki; onu örnek alacak, onun seviyesine ulaşacağız?

Fransaya mı benziyeceğiz, yoksa İngiltereye mi? Almanya seviyesine yükselmemeği herkesin temenni edeceğine şüphe yoktur.

Şayet, bu sözleriyle Başbakan, - modası olduğu için - Amerikayı kastediyorsa, orada, devletçilik prensibi, devlet kapitalizmine kadar uzanmaz. Meselâ, hariçten seksen kuruşa alınan kahve, millete bir iki misli fazla fiatla satılmaz ve bunu hiç bir hükûmet azası aklına bile getirmez.

Orada artan vergiler, milleti refaha götürür, - emsallerine bakarak söyliyelim - bizdekiler, hayatı biraz daha tahammül edilmez hale getiriyor.

Muasır milletlere ulaşmak için tek çare, vergileri arttırmak mıdır? Bundan başka, daha faydalı bir usûl akla gelmiyor da, en basit ve en hayat törpüleyici tarafını mı millet üzerinde tatbika kalkacağız?

AFTA

E·K

nasında

Türkçe film :

AVAR

UMU

llerde :

AN BEY

HEPBURN

AMİROF

tlerin kuru lâfır-
la tahammülümüz

siz bizim haklıdı-
ka göstermezsiniz
kziplerinize kıyık
mum Müdür !

Cemal REFİK

Dumlupınar Vapuru

Denizyolları gişeleri harıl harıl faaliyette, durmadan bilet kesiyorlar. Ne oluyor? Dumlupınar vapuru Antalyaya hareket edecek de ondan.

Yolcuların ihtiyatlıları bir hafta evvelinden, Istanbuldaki işlerini bitirenlerini de son günü biletlerini alıyorlar, ceplerine koyuyorlar... Oh, kekâ! Yarın memleketlerine dönecekler.

Ertesi günü rıhtım boyundaki manzara şu: Yüzlerce yolcu binecekleri Dumlupınar vapurunu arıyorlar. Bire aman! Vapuru koydunsa yerinde bul. Sorup soruşturmalar... Mes'ul memurlar, Kemal-i vekar ve ciddiyetle cevap veriyorlar:

— Bugün değil, ancka 15 gün sonra Antalyaya gidebileceksiniz. Biletlerinizi isterseniz anüle edebiliriz.

Sebep: Dumlupınar vapuru şöyle bir tetkikten geçirilmiş, 15 günlük bir revizyona tâbi tutulması anlaşılmış...

Peki ama bileti kesmeden vapur üstünde bu tetkikat yapılamaz mıydı?

Işi gücü, hastası, düğünü olan ve Dumlupınar vapuruna bel bağlıyanların hali şimdi ne olacak?

Haydi vapuru evvelce tetkik etmek akla gelmedi ve sefer günü ilân edildi. Böyle bir arıza meydana çıkınca, onun yerine başka bir vapur Antalyaya tahsis edilemez miydi?

Anlaşılan mesuliyet kabul etmiş kimselere, halkımız hakkında şu kanaat gelmiş:

Ne verseler ana şakir!
Ne kılsalar ana şad!

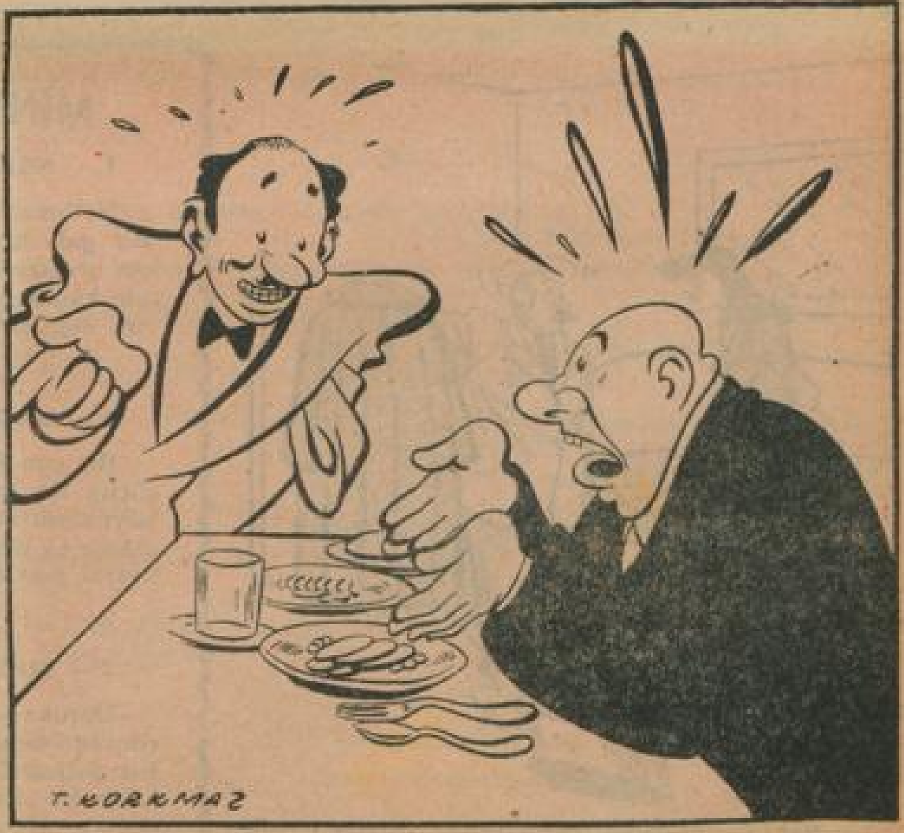

— Bir saattir su bekliyorum; insaf!
— Emredersiniz bayım, fakat bunu Sular Idaresinden istemelisiniz!

NİKÂH DAİRELERİNDEN HAYAT SAHNELERİNE

ERKEKLİK GURURU

30—XV

— 9 —

Ani bir kararla omuzlarını duvara yaslayıp eğiliyor.

— Haydi, İsmail ağabey. Sırtıma bas da çık pencereye.

— Yaşa be Sabriciğim! Sana bu yaraşır. Ben pencereden kumaş toplarını atacağım; sen burada kollarını açıp yakalıyacaksın. Kumaş topları pat pat yere düşerse gürültüyü polisler duyarlar, başımız derde girer. Sen topları birer birer yakalayıp istif edersin, beni beklersin.

İsmail çevik bir hareketle Sabrinin sırtına basıp pencereye tırmanıyor ve biraz sonra kumaş toplarını birer birer atıyor.

Sabri bunları duvarın dibine istif ederken İsmail yukarıdan yavaşça sesleniyor:

— Sabri, yine pencerenin altına gel de bana omuz ver, ineyim.

Sabri hayret ediyor:

— Ne diye buradan iniyorsun, İsmail ağabey? Hani sen mağaza sahibiyle beraber kapıdan çıkacaktın?

— Şimdi lâkırdıyı uzatma da bana yardım et, ineyim. Sonra anlatırım bunun sebebini.

Pencereden indikten sonra izah ediyor:

— Mağaza sahibiyle beraber sokak üstündeki pencereden baktık, kapının önünde polisler dolaşıyor. Gecenin bu saatinde ikimiz birden kapıdan çıkarsak şüphelenirler, ifade vermek için karakola götürürler diye korktuk. Karakola gitmekten birşey çıkmaz ama seni burada yalnız başına bırakabilir miyim? Bunun için ben pencereden çıktım. Şimdi biz kumaşları alıpgideceğiz, biraz sonra mağaza sahibi de kapıdan çıkıp gelecek, bizi bulacak.

Dörder top kumaşı koltuklarına alıp uzaklaşıyorlar...

KORKULU RÜYA

O gece geç vakitlere kadar kocasını bekliyen Firdes nihayet uykusuzluğa tahammül edemiyor, Sabri gelince beni uyandırır elbet diyerek yatağına giriyor. Sabrinin getireceği paraların, bundan sonra bolluk içinde sürecekleri rahat hayatın hülyası içined uykuya dalıyor. Gözlerini kapayınca zihnindeki hayaller, ağır ağır açılan tiyatro perdesinin ardında aktörlerin kımıldanısı gibi birer birer canlanıyor. İşte deste deste paralar. Evvelâ üstlerini baslarını düzeltiyorlar, sonra Beyoğlunda güzel bir apartıman dairesi kiralıyorlar, dayayıp döşüyorlar, şimdiye kadar oturdukları daracık, köhne evden çıkıp yeni apartımana yerleşiyorlar. Ooh, dünya varmış! Firdes istediği gibi giyinip kuşanıyor, gezip tozuyor. Evvelce sokakta karşılaştıkları zaman görmemezlikten gelen Mebrure şimdi Firdese samimî bir arkadaş muamelesi yapıyor. Ara sıra beraber gezmeğe gidiyorlar, mağazalara beraberce girip ellerinde paketlerle çıkıyorlar. Firdes para harcamakta Mebrureden geri kalmıyor. Harcar tabii. Sabri her gece koynundan bir deste para çıkarıp masanın üstüne bırakıyor.

Bir gün Firdes pencereden dışarıyı seyrederken apartıman kapısının önünde şık bir otomobil duruyor, içinden Sabri çıkıp karısına işaret ediyor, sonra yukarıya çıkıyor:

— Firdes, sana bir de otomobil aldım.

Sevincle Kocasının boynuna atılan Firdes gözlerini açınca yatakta kendini yapayalnız buluyor. Sabri henüz gelmemiş...

Firdesin gözleri tekrar kapanıyor. Karanlık bir sokak. Sabri bir çamur batağının içinde debelenerek bağırıyor:

— Halimi görmüyor musun? Elimden tutup kaldırsana, Firdes! Senin yüzünden bu hale geldim ben.

Genç kadın titreyerek gözlerini açıyor. Yatak boş, Sabri hâlâ gelmemiş.

Ce Re

(Devamı var)

Yazısız hikâye

"Travasso" dan

Anlıyamıyoruz!

Bir Bakan çıkıyor, derin mânalı mühim bir lâkırdı ediyor: "Denizyolları idaresine sırtını devlete dayamıyan, mes'uliyeti nefsinde duyan bir Genel Müdür bulacağız."

Âlâ. Bu lâfın arkasından bir de bakıyorsunuz: Eski Denizyolları Genel Müdürü, Tekel Umum Müdürlüğüne tayin edilmiş...

İster istemez düşünüyorsunuz: Bakanın söylediğinden anlaşıldığına göre, eski Denizyolları Genel Müdürü, sırtını devlete dayadığından dolayı vazifesinden uzaklaştırılmış. Yerine bir böyle olmıyan araştırılıyor. Bu bir affedilmez hatâ ise, o zatın Tekel Umum Müdürlüğünde ne işi var?

Yoksa, Ulaştırma Bakanının rağmına, Gümrük ve Tekel Bakanı, sırtını Devlete dayayan memurlar mı arıyor?

Anlıyamıyoruz ki...

Mühalâğa Yarışı

İki arkadaş konuşuyorlar;

— Ben dünyanın öbür ucuna kadar gittim, der.

— Ya! Söyle bakalım, dünyanın öbür ucunda ne vardı?

— Büyük bir duvar. Hattâ gittiğim belli olsun diye duvara kocaman bir de çivi çaktım!

— Ben senden daha uzağa gittim.

— Olamaz! Olsa da isbat edemezsin.

— İşte ben de sana isbat edeceğim ya! Ben duvarın öte tarafına geçtim, senin caktığın çivinin ucunu yassılttım, yâni perçinledim.

AĞABABA ANLATIYOR

Horoz İle Sansar

Kuzu ile kurt arasında, bulandırıldığı iddia edilen bir dere vesilesiyle çıkmış küçük, fakat meşhur acıklı vaka en çok kullanılan ve başmakalelerde bile yer bulup nassı katı' hükmünü alan beynelmilel fıkraların en ehemmiyetlisidir. Ben bu fıkranın başka türlüsünü, daha eğlendirici, süslü ve marifetlisini işittim: Sansarın biri, horozun karşısına dikilmiş: "Bana bak, demiş, sen kim olursun da her sabah, halk rahat rahat uyurken avazın çıktığı kadar haykırıp duarur, elâlemin keyfini bozarsın? İnsanlarla hayvanlar arasında, uyanacağı saati bilecek, senden daha dirayetlisi yok mu? Bu ne küstahlık?"

Horoz şaşırmış: "Yaratılışımın icabı, diye kekelemiş, ben de memnun değilim amma önüne geçemiyorum." Sansar, bakmış ki, bir tek sebep kâfi gelmiyor, aldığı cevaba nazaran da kabahat tamamiyle horoza yüklenemiyor; bu defa, zavallıyı, yukarıdan aşağı uzun uzun süzmüş, demiş ki: "Hem, nedir bu kıyafetin? Erkeğe şu elvan elvan tüyler, şu (Paris) modası gülünç, deli cadı şapka, o kuyruğundaki salkım saçak sorguçlar yaraşır mı? Tavuğu yoluk ve güdük bırakmış, ona yakışacakları sen takıp takıştırmışsın. Utanmıyor musun?."

Horoz afallamış: "Allah böyle yaratmış, demiş, kendi elimde olsa hepsini atar kurtulurum." Sansar yine kısa bir tereddütten sonra başka bir vesile daha bulmuş: "Be acayip mahlûk, diye çıkışmış, sen kuş musun, yoksa dört ayaklı bir hayvan mısın? Boyuna kaant sallar, pır pır eder, çırpınır, sanki bir fırladın mı göklere erecek missin gibi caka satar, halbuki havada [illegible] feryad figan, kafası üstü yere yuvarlanırsın... Ben senden daha münasebetsiz mahlûk görmedim; dünyanın rahatı icin vücudünü kaldırmak vaciptir!." Ve, artık cevap vermesine meydan bırakmadan üstüne çullanmış.

Her kıssadan hisse almak lâzımsa hayatta, malûm fıkradaki kuzu gibi sürüden ayrılmamak ve horoz gibi de sadece tiz sesine güvenmemek lâzımdır!

— Sahici olduğuna emin misin? Bizim köpek tavşan gördüğü zaman hep bu kareketi yapar da..

"Buddies" den

MİNYATÜR FIKRALAR

1 — SARAY FARELERİ:

Volter'e kâinat hakkında fikrini sormuşlar: (Biz gıda kırıntılarını bulmak için sarayların tavan aralarında dolaşan fareler gibiyiz, bu muazzam kâşaneyi hangi mimarın inşa ettiğini bilemeyiz.) demiş.

2 — HAKIKI DOSTLAR:

Bir gün Sokrat parası olmadığından ancak küçücük bir kulübe inşa ettiriyormuş. (Sizin gibi büyük bir şahsiyet için bu kulübe ne kadar küçüktür!.) demişler. Sokrat cevaben: (Acaba onu hakikî dostlar doldurabilir mi?.) demiş.

3 — METHIYE:

Dördüncü Henri bir gün askeri müzeyi ziyaret ederken kendisine kuvvetli bir pertavsız verirler. Bir dalkavuk hemen pertavsızın altına kıral hakkında bir methiyeyi havi kâğıdı kor. Kıral pertavsızla bu kâğıda baktıktan sonra: (Bu âlet hakikaten her şeyi olduğundan pek fazla büyütüyor.) der.

— Bu adam çok iri... İkimize çok gelecek. İstersen ananı da davet edelim!

"Marius" den

TEMAŞA

Tiyatroya gidenler — Tiyatroya girme tarzı — Vestiyerin hali — Loca ve parterdekiler — Adab-ı muaşeret — Oynanılmıyan piyes

Bu başlıkla evvelce yazdığım iki yazıda tiyatrolarımızın haliyle, melâliyle, ümit ediyorum neşe ve şetaretiyle; hülâsa muhatından ve muhitinden esecek havasiyle biraz meşgul olacağımı söylemiştim. Bu yazıyla vaadimi yerine getiriyorum... Esasen Tepebaşı tiyatrolarının ötedenberi yabancısı değilim. Bu binaları ve içlerinden neler gelip geçtiğini senelerin mururuna rağmen bu gün gibi hatırlarım. Bu gün de içlerinde neler oynandığını ve neler göreceğimi şöyle böyle tahmin etmekteyim. Fakat (Bu da emsaline benzer geçelim) dememek kararını verdiğimden tahattür ve tahminlerimi; bakalım birbirine iltisak ettirebilecek miyim?

★

Hep biliyoruz ki tiyatroya gidenler birkaç tabakaya - categoriye - ayrılır. Bir kısmı "Cemiyet hayatı" icabındandır diye tiyatroya gider. Bir kısmı piyesin adına ve şöhretine koşar. Bir şeycik daha vardır: Aktris veya aktörü seyretmek ister onlara gider. Böyleleri de yok değildir: Şeyhin kerameti kendinden menkuldür kabilinden olarak kendi anlayışındaki kemal-i isabete itimadının gururuyla tiyatroya da kayar ve bu kayışın nazardan kaçması vehmi ile arkasına taktığı bazı kesanı beraber çeker götürür; anlatır anlatır!! Bir cüz'ü kalil de kelimenin bütün mânasiyle tiyatroyu sever; bilir, anlar, münakaşa eder, terkip ve tahlil eder. Ancak: Nedense girizandır; tiyatroda görünmez görünse de inşirah alâmeti göstermez.

Nakdi olanların kumardan vakti; sevdikleri tiyatrolara gitmek istiyenlerden bir çoğunun da vakti vardır, fakat nakdi yoktur ve bu gibiler tiyatroda görülemez. Hülâsa bu tabaka haricinde kalanlardır ki tiyatrolara giderler. Ve bu da tecrübe edilmiştir. Münekkitler de dahil olduğu halde o günkü halet-i ruhiyelerine nazaran müteessir olurlar. (Buradaki teessür elbette keder mânasında değildir) geçen Cuma ve Cumartesi akşamları dram ve komedide müşahede ettiğimiz tiyatro âlemi bakalım bizde de nasıl tesir bıraktı? bir görelim.

★

(1) Tiyatroya girmemiz tarzı. (2) Vestiyerin hali. (3) Localarda ve parterde koltuklara oturuş bermutad normal değildi. Her iki tiyatroda seyirciler tramvaylara girilen tavırlarla kapılardan geçiyorlardı, çok kalabalık olmadığı halde pardösülerle şapkalar iyice havalanmışlardı ve vestiyerlerde alt kattaki koltuklarda şapkalarını çıkarmıyan hanımlar arkalarındakilere acımadılar; zaten kadınlar kime acırlar ki! Hele yerlerinden kalkıp hizadakilere sürtüne sürtüne dışarı çıkanlar; oturanlara; arkalarını dönmüş olarak geçeceklerine önlerini çevirerek emekliyorlardı ki bunun iki adet mahzuru vardı. (Biri) adab-ı muaşeretin bu usulüne ehemmiyet vermemek (diğeri) bazılarının ağızlarındaki çiklet balonlarının yüzüne puflanması gibi! Hele bu: Henüz bu çirkinliğe alışmıyanlara acaba öğürüyorlar mı korkusunu veriyordu. Veriyordu dedim: Çünkü koltuğunda oturan bir hanım (affedersiniz) önünden geçmek istiyen ve salyalariyle balonunu üfliyen bir genç kızdan âdeta korkmuş; bilâ ihtiyar elleriyle yüzünü kapatmıştı, aman diyerek!!

Localarındaki bazı hanımların yeldirmeleriyle Veli Efendi çayırında kır âlemlerine giden kafileleri hatırlatan tavırları, elbette ve elbette süsünü müsünü göstermek kaygusu ile bir türlü yerinde duramıyan ve muttasıl konuşan; sahneyi iz'aç edercesine konuşan ve gülen bayanlardan daha güzeldi: Terbiyeli terbiyeli oyunu seyrettiler ve şunu da ilâveten arzedeyim; locaya yakın bir koltukta oturduğumuz için (dramda) benim yanımda oturan tanımadığım üç gencin lâubali hareketlerini nazarlariyle - ısrar edebilirim - ayıpladılar bihakkın.

★

Uzun uzun afişlere rağmen Üvey Kardeşler piyesini sansör (!) müsaade etmediği için komedi oynayamadı "Üvey Kardeşler" mafiş! dedi "Kaş Yaparken" piyesini oynadı. Yani Kaş yaparken Üvey kardeşin gözünü çıkardı ve neden çıktı? Bunun da sebebi anlaşıldı, ayyuka çıktı. (Shakspear) Şekspirin (Antonius ve Kleopatra) sına gelince perde açılır açılmaz oyun icabı sahne üzerinde yanan çanakların dumanlarından, nedense enfes birer külbastı kokusu öyle ortalığı sarmıştı kim: Her ikisini belki beraber hazmedemem diye ötedenberi tiyatrolara aç olarak gitmek itiyadında olan bendenize adamakıllı iştiha ve baygınlık vermişti.

Maahaza ilk üç sahnesini gördüğüm Şekspir ve sanatkârları güzel giyinmişlerdi ve rollerini güzel güzel okudular ve daha fazlasını göremedim, zira sahne oldukça karanlıktı, bir aralık!

Semih Mümtaz S.

Emekliler Kongresinden İktibaslar

★ "Bugün Irak ordusundan emekliye ayrılan bir Binbaşı 340 lira maaş alıyor ve bu para hiçbir kesintiye tâbi tutulmuyor.

★ "Eski devirde Yıldız Kurmay Başkanı Şakir Paşa himmetiyle ve 5 bin altınla kurulan yardım sandığı mevcudu 124bin altına çıkmıştı. İtalya harbinde Maliyemiz fena bir duruma düşünce 124 bin altın, senet mukabilinde hükûmet tarafından alındı. Bu para bizim ve ölen arkadaşlarımızın parasıdır. Son zamanlarda yapılan müracaatler neticesinde paranın ödenmesi karar altına alındıysa da iki taksit verildikten sonra mesele tamamiyle unutuldu!"

— Yeni bir yol yapılıyormuş..
— Tabii bayım, hep yolsuzluk yapılacak değil a!

Yılan Teyze

— Gel, oğlum, teyzen seni öpecek.

— Öptürmem, korkarım; sen "ne yılandır o" demiyor muydun? Sokar beni sonra!

Modern sanat eşya ları satan mağazada

— Bu, salonlar için bir boy saatidir.
— Peki ama saati göremiyorum.
— İşte, kolunda!

"Carton" dan

Tuhafımıza Gidebilecek Sözler

★ Bütün beşer bilgisi cehaletin metodize edilmesidir.
Dr. Parr (1747 - 1852)

★ Fransızların dediği gibi, üç cins vardır: Erkekler, kadınlar ve rahipler.
Sydney Smith (1771 - 1854)

★ Bir öküz tarlada pek iyi bir hayvandır, fakat bir bahçeye girmesine mâni oluruz.
Dr. Johnson (1709 - 84)

★ Bir harp adamı en iyi sefirdir.
Oliver Cromwell (1599 - 1658)

★ Öldürülmüş bir düşman daima iyi kokar, bilhassa bir vatandaş ise.
Aulus Vitellius (C. 15 - 69)
(69 senesi nisanında Bedriacum muharebe meydanını ziyareti esnasında)

★ Katil ve cinayet dünya tarihini asla değiştirmemiştir.
B. Disraeli (1804 - 81)
(1865 mayıs nutkunda Cumhur reisi Lincoln'un katline telmihen.)

★ Süratle karar ver, fakat asla sebep zikretme. Kararların doğru, sebepler yanlış olabilir.
Lord Mansfield (1704 - 93)
(Bir garbi Hindistan adasına âmir olarak tayin edilen bir ordu subayına nasihat.)

★ Ümitsiz hastalıklar, ümitsiz çareler icap ettirir.
Guido Fawkes (1570 - 1606)

★ Lügat kitapları cep saatları gibidir; en fenası hiç birinden iyi değildir ve en iyisinin tamamile doğru gittiği ümid edilemez.
Dr. Johnson (1709 - 84)

★ Yavaşça acele et.
Augustus (Milâttan evvel 63-Milâdi 14)
(İyi bir kumandanın taktik hasselarına telmihte bulunarak.)

KALECİK
"Kırmızı"
Ankara bölgesinin şaraplık üzümlerinden yapılmıştır.
Milletlerarası şarap Kongresinde en çok takdir kazanan bir çeşidimizdir.
Tekel

AYDEDE

SİYASÎ HOŞSOHBET GAZETE

ABONE ŞARTLARI

6 Aylık	Memleket içi	7,5	Lira
»	Memleket dışı	12	»
1 Senelik	Memleket içi	14	»
»	Memleket dışı	21	»

Esop'dan Fıkralar

Bağın filiz verdiği mevsimde bir teke gelmiş, tomurcukları yemeğe başlamış. Bağ demiş : "Taze ot kalmadı mı ki benim canımı yakıyorsun ? Yoksa filizlerimi yiye yiye bitireceğini mi sanıyorsun ? Merak etme, seni kesip yedikleri gün şarap gene bendendir !,,

●

Koyunun birini kırkıyorlarmış, ama kırkıcı pek acemi imiş, makasını ikide bir hayvancağızın etine batırıyormuş. Koyun dönmüş, demiş ki : "Yünümü istiyorsan daha yukarıdan kes; yok, canımı istiyorsan böyle işkence edeceğine hemen öldür, kurtulayım !,,

●

Av köpeği tavşana yaklaşmış, bir ısırır, bir ağzını burnunu yalarmış. Tavşan dayanamamış "Ayol, demiş, ya ısırmağı bırak, ya öpmeği de dostum musun, düşmanım mısın hele bir anlıyayım !,,

●

Oğlağın biri evin içine girmiş, bir de bakmış ki kapının önünden bir kurt geçiyor. Başlamış sövüp saymağa, alay etmeğe... Kurt başını çevirmiş, demiş ki : "A zavallı ! Bana sen mi sövüyorsun sanki?. Bene söven o senin bulunduğun yerdir !,,

●

Engerek yılanının biri, bir diken yığınının üstüne çıkmış, ırmakta gidermiş. Oradan geçen bir tilki bunu görünce demiş ki : "İyi doğrusu ! Böyle kaptana böyle gemi yaraşır !.,,

Kendi ipini kesen kukla
"Amerikan karikatürü"

Dişleri çürümekten korur
ULTRAMİN
İdeal bir diş macunu

AMPULU
Gözlerinizin dostudur.

GÖZÜME İLİŞENLER

Âsiyabı Devlet Dönüyor Ya!

Ticaret Bakanı Çanakkale Halkevinde halkı toplamış, dertlerini ve dileklerini dinlemiş. Toplantıda bulunan vatandaşlardan biri sormuş :

— "Ticaret Bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığının vazife ve selâhiyetleri nedir? Bir taraftan siz et ihracının serbest bırakılacağını söylediğiniz halde Ekonomi Bakanı; (Et darlığı var) diyor. Bu nasıl şeydir."

Ticaret Bakanı bu suale verdiği cevapta kendi bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığının vazife ve selâhiyetlerini izah etmiş.

Gazeteler bu izahatın tafsilâtını yazmadılar. Fakat Ticaret Bakanının cevabının hülâsasından anlaşıldığına göre her iki bakanlığın vazife ve selâhiyetleri birbirinden tamamiyle ayrıdır ve bu ayrılık icabı olarak bu iki bakanlığın sözleri de, kararları da birbirine aykırıdır. Meselâ biri et ihracını serbest bırakırken öbürü; "Et darlığı vardır" diyebilir, çünkü onun vazifesi ve selâhiyeti bambaşkadır.

Hakikat böyle mi acaba? Bu ayrılıklar vazife ve selâhiyet ayrılığından mı ileri geliyor, yoksa Bay Bakanlar birbirlerini tanımıyorlar, karşı karşıya oturup konuşmuyorlar da bu yüzden mi birinin yaptığından öbürünün haberi olmuyor, sözleri de, kararları da birbirine uymuyor?

Bir misal daha : Münhal bulunan Denizyolları Umum Müdürlüğüne kimin tayin edileceği hakkında gazetecilerin sorduğu suale Ulaştırma Bakanı şu cevabı vermiş :

— "Denizyolları İdaresine; sırtını devlete dayamıyan, mes'uliyeti nefsinde duyan bir genel müdür arıyorum."

Halbuki senelerden beri Denizyolları umum müdürlüğünü yapan zat oradan alındı. Tekel Umum Müdürlüğü makamına oturtuldu.

Hiç bir Bakan, sırtını devlete dayayıp mes'uliyeti kendi nefsinde duymıyan bir idare âmirini iş başına getirmek istemiyeceğine göre demek ki Ulaştırma Bakanı ile Tekel Bakanı da birbirlerini tanımıyorlar, birinin yaptığından öbürünün haberi olmuyor.

Ne yapsak, dersiniz? Bir ziyafet tertipleyip Bakanlarımızın hepsini davet edelim, biribirleriyle tanıştıralım, diyeceğim ama buna da dilim varmıyor. Bakan ağırlamak bizim haddimize mi düşmuş?

O halde?.. Amaaan, efendim, âsiyabı devlet kendi kendine dönüp gidiyor işte. Bakanlar birbirlerini tanımayıversinler, ne çıkar bundan? Tanışsalar ne olacak sanki?

Cemre

Fark

Kadın — Dikkat ettim, kadınlar birinden bir şey istedikleri zaman seslerini mümkün mertebe alçaltıyorlar.

Erkek — Haklısın, ben de dikkat ettim. Eğer istedikleri şey yapılmazsa seslerini pak fazla yükseltiyorlar.

Yeni neşriyat :

AYLIK ANSİKLOPEDİ
53 üncü sayısı çıktı

Günün aranan ve öğrenilmek istenen mevzularını alarak doyurucu şekilde mütehassıslarına yazdırarak sunan bu eserin bu sayısında bilhassa 1908 denberi kabinelerimizin program ve tarihçesi ehemmiyetle okunmağa değer.

Tamamlanmış dört cildini henüz almadınızsa bayilerden isteyiniz.

"Aylık Ansiklopedi" tercüme değil, orijinal ve mevzularını öğretici mahiyette işlemiş emsalsiz bir eserdir. Behemehal edininiz.

Sahibi : F. KARAY
Yazı işlerini fiilen idare eden:
Z. Çalıkoğlu
İdare yeri: Ankara Caddesi 98/2 İstanbul
Dizildiği yer :
Murat KERMAN Mürettiphanesi
Basıldığı yer: TAN Matbaası

Türkiyenin en büyük, en zengin, çok renkli
KADIN GAZETESİ
Hanımeli
10 uncu sayısını mutlaka alınız.
Sonbahar modasının esasları, birçok el işi modelleri pratik bilgilerile roman, hikâye, fıkra ve güzel yazılarla
40 renkli sahife 50 kuruştur.
İstanbul TAN Matbaası

DENTOSİL
DİŞ KREMİ

AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞININ KORUYUCUSU

Herkes Alabilir !

Şubemizin önünden geçerken hazırladığımız küçük not defterini almağı unutmayınız.

Bu arada

bir

İkramiyeli Aile Cüzdanı

alırsanız verilecek ev şeklindeki küçük kumbara da çocuğunuzu sevindirecektir.

Beyoğlu Şubesi
YAPI ve KREDİ BANKASI